

Utorak, 27 Prosinac 2022

UTJECAJ PROJEKTA GORNJI HORIZONTI NA PODRUČJE DUBROVAČKO – NERETVANSKE ŽUPANIJE (III)

Neven Mataga: Trebamo se ugledati na nizozemska rješenja protiv zasljanjenja

Foto: Davor Mladošić

Piše: Nikolina Metković

Dok iz Ministarstva građevinarstva Republike Srpske često znaju reći kako su za potrebe realizacije hidroenergetskog projekta Gornji horizonti s BiH i Hrvatskom rađena opsežna istraživanja o utjecaju ovog projekta na životnu sredinu te naglašavaju kako prevođenje voda iz sliva Neretve i sliv Trebišnjice neće imati negativne utjecaje, poljoprivrednici u dolini Neretve s tim se stavom ne slažu.

Potpredsjednik Hrvatske voćarske zajednice Neven Mataga ističe kako se posljedice na nasadima zbog prodora morske vode već osjećaju, a zbog veće izostanka količine pitke vode s Gornjih horizonata, upozorava, mogle bi biti puno veće.

Inženjeri koji su dobro upoznati s projektima Donji i Gornji horizonti pojašnjavaju kako iskorištene vode iz Trebišnjice koje odlaze u kompenzacijski bazen Svitava, odakle dalje kontrolirano preko ustave Krupa otječu u Neretvu, zapravo povećavaju njezine vode i imaju višestruk značaj korištenja voda tog sliva. No, pitanje je jesu li inženjeri '60-tih godina prošlog stoljeća, radeći na tim hidroenergetskim projektima, u svoje izračune ukalkulirali efekte klimatskih promjena.

Naime, posljednja 22 kilometra toka rijeke Neretve protječu kroz Hrvatsku tvoreći njenu deltu. Zbog blizine mora i

vapnenačkih stijena koji su vodonosnici te rijeke Jadranskoga sliva, prodor morske vode izražen je već godina. Morska voda, upozorava Neven Mataga, postupno prodire sve dublje u tlo u prostoru na kojem se uzgajaju poljoprivredne kulture, a zaslanjeni su i brojni izvori vode koji se koriste za navodnjavanje.

NEMA DOVOLJNOG DOTOKA VODE TE DOLAZI DO NAGLOG ZASLANJENJA U DOLINI NERETVE

Zbog klimatskih promjena svake je godine sve manje padalina. Zna se dogoditi da kiša ne padne duže od 100 dana, a za biljke je to dugo razdoblje. Ova je godina bila izrazito sušna jer nije bilo padalina, a kad kiše nema tada Neretva najviše nastrada. Nemamo dovoljno dotoka slatke vode s Gornjih horizonata u donji tok Neretve i tada dolazi do naglog zaslanjenja jer more prodire u naše obradive površine. - kazao je mataga te upozorio na scenarij koji prijete dolini Neretve.

- Dolini Neretve prijete poluslana pustinja. Mi se nalazimo jako nisko i nemamo dovoljno slatke vode, a prodor slane vode nam uništava nasade. - kazao je Mataga te dodao kako bi se problem mogao riješiti.

Foto: Davor Mladošić

- Mi imamo koliko - toliko slatke vode i možemo je koristiti iz pravca Metkovića, preko stare Neretve. Inženjeri znaju o čemu govorim. Slatke vode je jako malo, posebno u razdoblju od svibnja do rujna, kad je manje padalina. Problem sa salinitetom bit će još i gori jer sve dugoročne prognoze pokazuju da nema više kišovitih proljeća kad izostanu padaline u vrijeme proljeća, štete na nasadima su iznimno velike jer u proljeće, kad su u cvatu, voćke trebaju najviše vode. - rekao je Mataga.

Inače, u dolini Neretve već se godinama provodi monitoring zaslanjenja vode i tla. Mataga ističe koliki su razmjeri štete uzrokovane prodorom slane vode.

- Štete nisu jednake na svim područjima, na nekim mikrolokacijama štete na kulturama zbog zaslanjenja su iznad 50 posto. - kazao je Mataga.

PROJEKT GLOG NIJE DOVOLJAN

Dok more sve duble prodire u neretvansku plodnu dolinu, poljoprivrednici strahuju da bi zbog Gornjih horizonata i prevođenja voda iz sliva Neretve u sliv Trebišnjice, štete mogle biti još i veće, jer, smatraju, smanjit će se dotok slatke vode.

- Ovo što se događa je bacanje doline Neretve u očaj. Jasno je da ovo malo vode koja nam dolazi s Gornjih horizonata s područja BiH svatko želi sebi jer i oni gore rade i imaju nasade, podižu plantaže, a ni jedna plantaža ne može bez vode, bez obzira je li ta plantaža na području donje Neretve, na Gornjim horizontima ili na prostoru gornje Neretve, uzvodno od Metkovića. Svatko traži vodu, a voda je danas, ajmo reći, naš najveći partner u proizvodnji. Kad se radio projekt Donjih horizonata imali smo koliko - toliko vode i nije se vodilo računa da će se količina padalina smanjiti, klima se posljednjih godina jako promijenila radi globalnog zatopljenja. U jednom momentu imate potop, a u drugom dugoročnu sušu. U jednom momentu vas natapa, a u drugom nemate dovoljno vode i nemate s čime biljke održavati na životu. Klima se posebno promijenila posljedne desetljeće.- kazao je Mataga.

I dok se u dolini Neretve radi na sustavu navodnjavanja, pa je tako nedavno u rad pušten sustav GLOG, Mataga smatra da to nije dovoljno te proziva Hrvatske vode.

- Moje skromno mišljenje je da prihvat vode za sustav nije napravljen kako treba. Ako se izgradi cijeli sustav s prihvatnim bazenom tada će to bit nešto. Moram reći da bi Hrvatske vode trebale biti puno više angažirane, ali oni imaju neku svoju priču. Znete, kad netko ima lijepu stolicu i lijepu plaću, tada ga nije briga što se događa na njegovu području, a to nije dobro. - smatra Mataga, uvjeren da će poljoprivrednici u dolini Neretve opstati, unatoč zaslanjenju.

NAJLAKŠE JE LJUDE POTJERATI U GRADOVE I ZEMLJU PREPUSTITI MOČVARI

Neretva će opstati jer opstajala je dugi niz godina, ali moramo imati podršku države ako se mislimo održati na životu jer mi ove godine nismo ni na pola uroda mandarina i agruma. Nismo na pola onoga što smo brali nekad u normalnim godinama. Taj gubitak ide po džepu proizvođača, oni su jedini oštećeni. Na dijelovima na kojima je zemljište zbog prodora mora neupotrebljivo, ljudi već napuštaju te trajne nasade. Ja sam prvi morao iskrčiti nasad star niti 20 godina. To su stvari koje su jako upitne i moram uprijeti prstom na Hrvatske vode jer ne dozvoljavaju čišćenje kanala, oni imaju neki svoj stav, a stav nas u Neretvi je da moramo opstati na našem području jer najlakše je potjerati ljude u gradove, a prostor ostaviti močvari. Ljudi se s time neće pomiriti jer mi na zemlji u dolini Neretve radimo stoljećima. Nekad je bila loza, a zadnjih 50 godina sade se agrumi, ima i maslinika, podižu se nasadi šipka, ali agrum je ipak broj jedan na našem području. - rekao je Mataga.

Foto: Davor Mladošić

Na pitanje što učiniti kako bi se prodor morske vode u plodnu dolinu Neretve znatno smanjio, ističe kako se treba ugledati na Nizozemsku.

- Najbliže nam je Nizozemska. Ta država izdvaja puno sredstava da održi nasade koji imaju problema sa zaslanjenjem. U njih je taj prostor sličan donjoj Neretvi. Mi imamo naše područje na kojem su površine mandarine dva metra ispod morske razine, u Nizozemskoj je čak i više od toga, ali sve čine da se nasadi održe. Trebali bismo primijeniti njihove modele zaštite, ali bez pomoći Hrvatskih voda se ne može, one moraju disati skupa s proizvođačima, a država mora prepoznati naše probleme i potrebe, a sve kako bi ljudi opstali u ovim krajevima. - rekao je potpredsjednik Hrvatske voćarske zajednice Neven Mataga.

U nastavku teme: Aktivist i član Srđ je Grad Đuro Capor o štetnosti projekta

Sadržaj je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije.

**Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autorice*
